

הליך מינוי שופטים - מבט משווה

מאת אפרת אבן*

עקרון העצמאות של הרשות השופטת מכפיפות לרשויות השלטון האחרות אינו חל על סמכות הניהול של רשות זו. כאן אין מתקיימת הפרדה מן הרשות המבצעת ומן המחוקק, אלא תלות בהם. קביעה זו יפה גם להליך מינוי שופטים, החורג מגבולותיה השמורים של הרשות השופטת. הסקירה כאן מצביעה על כמה מודלים עיקריים למינוי שופטים בעולם, בהסתמך על חקיקה ועל נורמות מקובלות המנחות את הליך המינוי לכס השיפוט.

לצורך זה נערכה השוואה בין סדרים אחדים במדינות שונות: צורת המינוי של שופטים, קהל היעד, כישורים נדרשים, אורך הכהונה וגיל פרישה. דגש ניתן גם בהבדלים הקיימים בין ערכאות שיפוטיות שונות ובין רמה פדרלית לבין רמה מקומית. המדינות שנסקרו הן אלה: ארצות הברית, דרום אפריקה, ניו זילנד, אוסטרליה, קנדה, בריטניה, שוודיה, גרמניה, הולנד, צרפת, ספרד ואיטליה.

במרבית הנושאים נמצא הבדל בין מדינות ה-Common Law לבין מדינות ה-Civil Law. הקבוצה הראשונה, שאב-הטיפוס שלה הוא בריטניה, ממנה לכס השיפוט פרקליטים מנוסים. המינוי נעשה במעורבות גדולה של הרשות המבצעת, ואורך הכהונה של השופטים הוא כל ימי חייהם. הקבוצה השנייה, השיטה הקונטיננטלית, ממנה לכס השיפוט משפטנים צעירים, במקרים רבים לתקופת ניסיון, ונועצת בשופטים ממונים לצורך מינוי קבע. להוציא ארצות הברית ואוסטרליה, בכל המדינות המינוי לבתי משפט לחוקה או לבתי המשפט העליונים הוא ייחודי, ובעניינו יש על פי רוב פירוט בגוף החוקה.

בשנים האחרונות ניכר תהליך מתעצם של שינויים בהליך המינוי של שופטים בחלק ניכר מן המדינות הנסקרות. שינויים שנעשו ברמה המקומית בארצות הברית, בגרמניה ובקנדה, הורחבו לערכאות פדרליות, והם מיושמים גם בבריטניה, באוסטרליה ולאחרונה גם בנורווגיה ובהולנד.

גם בישראל הוגשו כמה הצעות חוק ועתירות לשינוי הליך המינויים לבתי המשפט בכלל ולבית המשפט העליון בפרט. מגישי ההצעות קראו לשיתוף נציגי הציבור והכנסת בהליך בחירת השופטים לבית המשפט

* אפרת אבן היא עמיתת מחקר במרכז המידע של המכון הישראלי לדמוקרטיה.

העליון, לייצוג קבוצות מיעוט בוועדה, לגילוי שיקוליה של הוועדה לבחירת שופטים או להגבלת כוחה של הרשות השופטת במעמד זה או לגילוי ולהגבלה אלה גם יחד.

אף שבישראל התביעה היא להעצמת הרכיב הפוליטי בהליך הבחירה, בעוד שבמדינות הנזכרות המטרה היא לצמצם אותו, משותפת לכולן היא התביעה להרחבת מעגל ההשפעה על מינוי שופטים ולהגבלת הרשות הנתפסת כשולטת בתהליך.

קריטריונים למינוי שופטים

השיטה המוכרת בישראל ובמדינות ה-Common Law ולפיה מתמנים לכס השיפוט משפטנים ותיקים, אינה הנוהג הרווח במדינות היבשת: גרמניה, צרפת, ספרד, הולנד, שוודיה ופינלנד. במדינות אלו מגויסים בוגרי לימודי משפטים נבחרים לתקופת הכשרה בת שנתיים או יותר, ולאחריה ימונו כשופטים בערכאה ראשונה. צורה זו של מינוי, יש בה פחות שיקול דעת מצורות מינוי אחרות, מאחר שהאומדן העיקרי הוא ציונים אקדמיים וחוות דעת של מנחים על אנשים שהכשרתם אחידה. במדינות המגייסות לכס השיפוט משפטנים ותיקים, נהוגים קריטריונים חוקיים או מנהגיים, קרי קריטריונים הנהוגים הלכה למעשה. הקריטריונים הנפוצים ביותר הם דרישה להשכלה משפטית וניסיון של שנים אחדות בעבודה משפטית. דרישות אלו תואמות במידה רבה את סוג העניינים שעמם יתמודדו שופטים אלו. בניגוד לעמיתיהם האירופיים, השופטים נדרשים, בשל המבנה הדיפוזי של המערכת השיפוטית, להכרעות בשאלות בעלות משמעות חוקתית-ציבורית, ותפקידם חורג מן התחום הטכני לכאורה של פתרון סכסוכים.

במקרים רבים התגבשו דרישות למינוי שאינן מעוגנות בחקיקה, אבל הן נהוגות בפועל. תופעה זו מוכרת בחברות הטרונגניות שנטו במשך שנים לבחור שופטים מרקע אקדמי, תרבותי ואתני דומה. כדי לשנות זאת ובכך לחזק את רכיב הייצוגיות של הרשות השופטת, נוצר צורך בהכוונה מיוחדת של מינויי שופטים. הָכוּוּנָה כזו נהוגה היום בארצות הברית, המקיימת נוהג בדבר מינוי שופטים מתוך המיעוטים הגדולים החיים בה, ובמדינות הפדרליות, כגון בלגיה וקנדה, שבהן מתמנים שופטים מאזורים גאוגרפיים ולשוניים שונים.

מדינות המגייסות משפטנים צעירים לכס השיפוט

בעבור השופטים בקטגוריה הזו, השיפוט הוא קריירה לכל החיים. ההתמחות מדגישה היבטים טכניים של עבודת השיפוט בשל המבנה הריכוזי של הרשות השופטת (ולפיו מרבית השופטים אינם עוסקים בנושאים חוקתיים) ובשל ההפרדה העניינית בין מערכת משפט מנהלית לאזרחית, כמקובל בגרמניה, בהולנד, בצרפת, באיטליה ובשוודיה. בשיטה זו מרבית השופטים הם בעלי תואר במשפטים וחסרי ניסיון מעשי. מטעם זה כוללות מסגרות ההכשרה גם התמחות מעשית בבתי משפט, בתביעה הכללית ובמשרדי עורכי דין פרטיים. להלן מפרט הכישורים של המיועדים לכס השיפוט במדינות השונות.

גרמניה: חמש שנות לימוד אקדמיות ושתי שנות התמחות הן תנאים מוקדמים לקבלת מינוי לכס השיפוט. בתקופת ההתמחות זוכה המתמחה למעמד "עובד בשירות הציבורי" ולקבלת שכר מן המדינה. המתמחה מתנסה בחמישה תחומי משפט: בתי משפט אזרחיים, בתי משפט פליליים או משרד תובע, משרד פרטי או כל משרד ממשלתי שיש בו עבודה משפטית.

בתקופה זו עיקר הדגש מושם בהתמחות אצל שופטים, המחייבת גם כתיבת פסקי דין, ולא אצל עורכי דין בשוק הפרטי כמקובל אצלנו. צורת התמחות זו מעניקה להכשרה המעשית אוריינטציה שיפוטית, בשונה מן ההתמחות במגזר הפרטי.

שופט חדש חייב בתקופת ניסיון בת שלוש עד חמש שנים, ובתומה יקבל מינוי קבוע. על שופטים בתקופת ניסיון נכתבת שלוש פעמים הערכה בידי נשיא בית המשפט שבו הם מכהנים. לא נדיר שמתקבלת החלטה לא להעניק מינוי של קבע לשופט. שופטים הממונים מינוי של קבע מוערכים אחת לארבע שנים, עד הגיעם לגיל 49. ההערכות התקופתיות הללו קובעות לשבט או לחסד את האפשרות לקידום.

צרפת: בוגרי לימודי משפטים הבוחרים בקריירה של שיפוט מתמחים 31 חודשים במסלול לימודים נפרד ב-ENM - l'Ecole Nationale de la Magistrature, הכפוף למשרד המשפטים הצרפתי. קבלה ללימודים היא על סמך מבחנים ארציים, ובמהלכם נהנה המתמחה ממעמד "עובד ציבור". שנת ההכשרה הראשונה מוקדשת רובה ככולה ללימודים

תאורטיים. הזמן הנותר מוקדש להתמחות מעשית בבתי משפט ובמשרדי עורכי דין. לאחר התמחות בת חודשיים בערכאות השיפוטיות הנמוכות ביותר, ממונים הבוגרים לתפקידי שיפוט או תביעה בידי המועצה הכללית לרשות השופטת.

הולנד: הולנד מקיימת שיטה משולבת. ה-SSR – Stichting Studiecentrum-Rechtspleging, מרכז ההכשרה לבעלי תואר במשפטים (גיל קבלה הוא 30 למרבה), מקיים תכנית המשתרעת על פני שש שנים והכוללת הכשרה מעשית, שבסופה מתמנים בוגריה לתפקידי שיפוט או תביעה. עם הצטרפותו לתכנית ההכשרה ובדומה לצרפת וגרמניה, המתמחה זוכה למעמד "עובד בשירות הציבורי". בארבע השנים הראשונות של ההכשרה, המתמחה מוצב בבית משפט מחוזי, ובו ימלא את כל תפקידי השיפוט בהנחיית אחד השופטים או התובעים. שתי השנים האחרונות מוקדשות להכשרה במשרדי התביעה או במשרד פרטי. המתמחים מוערכים מדי שנה בשנה. שתי הערכות שליליות מובילות להפסקת הלימודים.

לכס השיפוט מתמנים גם עורכי דין ותיקים (מעל גיל 31 ובעלי ניסיון בן שש שנים בשוק הפרטי או בתחום הציבורי), המהווים בסופו של דבר כ-70% מכלל השופטים. הנמנים עם קבוצה זו מחויבים תחילה בנוכחות בת יום או יומיים בשבוע בבתי משפט במשך שנתיים במקביל להמשך עבודתם כעורכי דין.

ספרד: Consejo General del Poder Judicial, המועצה הכללית של הזרוע השופטת, מכשירה במשך שנתיים משפטנים בעלי ותק מקצועי של שש שנים. כל המועמדים חייבים באזרחות ספרדית. את המינויים עורכת המועצה על סמך מבחנים ומכרז.

פורטוגל: מועמדים לתפקידי שיפוט ותביעה נבחרים על סמך מבחנים וריאיון. הם חייבים בהשכלה משפטית ובשתי שנות ניסיון במקצוע. יתרון ניתן לבעלי תואר שלישי במשפטים, והם אינם חייבים במבחן.

גיוס משפטנים ותיקים ואחרים

דרום אפריקה: בחוקה יש הנחיה לשקף במינויים לכל בתי המשפט את הגיוון הגזעי והמיני של האוכלוסייה בדרום אפריקה. ואכן, העדפה מתקנת כלפי נשים ושחורים מיושמת במינויים בכל הערכאות השיפוטיות. שופטי בית המשפט לחוקה מחויבים באזרחות דרום אפריקנית. אין חיוב בהשכלה משפטית למינוי לבית המשפט לחוקה, אך עם זאת נדרש כי ארבעה מתוך ההרכב כיהנו בעבר כשופטים.

ארצות הברית: אין כל קריטריון חוקי למינוי שופט. הדרישות והתנאים למינויים התגבשו במשך הזמן על רקע ההיצע (יותר מועמדים משכילים ויותר נושאי תארים במשפטים). הדרישה הנהוגה היום למינוי בבתי משפט פדרליים היא תואר LL.B או J.D מבית ספר למשפטים. נוהג אחר, שאיננו מעוגן בחוק, הוא העדפה מתקנת כלפי מיעוטים בהרכב בית המשפט העליון. הקבוצות המיוצגות הן אלה: שחורים, יהודים, נשים וקתולים (בשנים האחרונות עלה לסדר היום הציבורי גם ייצוגם של ההיספאנים). גיוס השופטים הוא מן השירות הממשלתי ומשורות עורכי הדין במגזר הפרטי.

בריטניה: חלק הארי של המינויים הוא משורות ה-Silks, פרקליטים בכירים המופיעים בערכאות גבוהות. חוק מ-1971 הרחיב את תחום המינויים גם לפרקליטים שאינם נמנים עם קבוצה זו, ואפשר למנות אותם כשופטים בערכאות נמוכות. החוק Courts and Legal Services Act מ-1990 הוא המציב כיום את הדרישות המחייבות למינוי לכס השיפוט: עשר שנות ניסיון לבית משפט גבוה (בפועל ממנים בדרך כלל עורכי דין בעלי ניסיון מעל 20 שנה) או שנתיים ניסיון בשיפוט בערכאה נמוכה יותר. בערכאות הביניים דרישות הסף לשיפוט הן עשר שנות ניסיון כפרקליט שהופיע בבית משפט או שיפוט בערכאה נמוכה יותר במשך שלוש שנים. לערכאות ראשונות ולתפקידי רֶשֶם דרישת הסף היא עשר שנות ניסיון כפרקליט שהופיע בבית משפט. כל המינויים לכס השיפוט הם לבעלי אזרחות בריטית או חבר העמים הבריטי. יוצא כי השופטים המתמנים הם לרוב פרקליטים מנוסים מאוד בשנות ה-40 וה-50 לחייהם.

ניו זילנד: לפי חוק, מחויבים כל המועמדים לשיפוט בתואר במשפטים ובניסיון בעבודה משפטית או שיפוטית במשך שבע שנים.

קנדה: כל השופטים הם משפטנים בעלי ניסיון בן עשר שנים לפחות. מקובל כי המינויים לבית המשפט העליון עונים על הצורך בייצוג אזורי בכך שכל שופטי ההרכב מייצגים אזורים עיקריים של הפדרציה. בשנים האחרונות גויסו לשורות בית המשפט העליון בעיקר פרופסורים למשפטים מן האקדמיה.

צורות מינוי שופטים

מדינות דמוקרטיות מציעות מגוון רחב של הסדרים למינוי שופטים. כנקודת מוצא ניתן להתייחס לכמה אבות-טיפוס מובהקים: מינוי שופטים בידי המחוקק, מינוי שופטים בידי הרשות המבצעת, מינוי משולב של רשויות אחדות או מינוי באמצעות גוף חוקתי, קרי המועצות הכלליות של הרשות השופטת (להלן).

מרבית צורות המינוי מערבות באורח פורמלי או בלתי פורמלי התייעצות עם שופטים בכירים או שופטים בעלי התמחות מיוחדת (דיני עבודה, איכות הסביבה וכיו"ב). במרבית המדינות יש בידי המחוקק כוח השפעה בהליך המינויים. חלק מן המדינות אימצו בחקיקה, ברמה הפדרלית או המקומית, מינוי בידי ועדות שהרכבן והממנים אותן משתנים ממדינה למדינה.

אותן מערכות הנעזרות בוועדות מתאפיינות בפורמליזציה ובהסדרה חוקתית של הליך המינויים, בעוד שהשיטות המרכזות את סמכות המינויים בידי גורם אחד לוקות בעמימות ומעוררות ביקורת בדבר מניעים פוליטיים השולטים בהליך המינוי. פורמליזציה של הליך המינויים נפוצה יותר בקרב מדינות המשפט הקונטיננטלי, אך החלה בשנים האחרונות להשתרש גם בקרב מדינות ה-Common Law (והראיה - השינויים שאומצו בשנים האחרונות בקנדה בבריטניה).

ועדות מינויים חוקתיות

דרום אפריקה הוועדה לשירות השיפוטי היא גוף חוקתי רחב וייצוגי המספק, בין היתר, המלצות למינויים ברשות השופטת. חברי הוועדה הם נשיא בית המשפט העליון, נשיא בית המשפט לחוקה, נשיא בית משפט שלום הנבחר בידי שופטים, חבר קבינט (שר המשפטים), שני תובעים הממונים בידי הנשיא, שני עורכי דין הממונים בידי הנשיא, משפטן מן האקדמיה הנבחר בידי עמיתיו, שישה חברי פרלמנט, מתוכם לפחות שלושה חברי אופוזיציה, שישה חברי האספה הלאומית של המחוזות בתמיכת שישה מחוזות לפחות וארבעה אישים במינוי הנשיא, לאחר התייעצות עם כל מנהיגי המפלגות בפרלמנט. אם נדון עניין הקשור למחוז מסוים או למחלקה מקומית של בתי המשפט הגבוהים, ישולבו בדיוני הוועדה גם נשיא בית המשפט הרלוונטי וראש המחוז. הוועדה אחראית בפני הפרלמנט, ולא בפני שר המשפטים. למרבית הערכאות השיפוטיות הנשיא ממנה את השופטים בהתייעצות עם הוועדה לשירות השיפוטי. לעומת מינויים לערכאות הנמוכות, הנעשים למעשה בהמלצת שר המשפטים, מינויים לבית משפט לחוקה מחייבים התייעצות גם עם נציגי כל המפלגות בפרלמנט ועם נשיא בית המשפט לחוקה.

ועדות מינוי חוקתיות - המודל הדרום אירופי

ספרד: המועצה הכללית של הרשות השופטת, Consejo General del Poder Judicial, הוא גוף חוקתי המוסמך לנהל את ענייניה של הרשות השופטת, ובכלל זה מינויים. המועצה ממנה שופטים בכירים, ביניהם נשיא בית המשפט העליון ושניים משופטי בית המשפט לחוקה, והיא מנהלת את הליך המיון של יתר המועמדים לשיפוט, שאותם ממנה בסופו של דבר הממשלה. בראש המועצה עומד נשיא בית המשפט העליון (שכאמור חבריה בוחרים בו), וחברים בה 20 אנשים הממונים לתפקידם זה ל-12 שנה; מתוכם, 12 הם שופטים מכהנים, ושמונה נוספים הם עורכי דין או משפטנים בעלי ניסיון מקצועי מעל 15 שנה. החוקה מציינת כי החברים שאינם שופטים ייבחרו בידי הפרלמנט ברוב של שלוש חמישיות, אך היא אינה מתייחסת לאופן בחירת השופטים. עד ל-1985 נבחרו הללו בידי שופטים, אך בשנה זו נחקק חוק שהעביר גם את הסמכות הזו לידי המחוקק. כעת נבחרים עשרה

חברים בידי הבית התחתון, ועשרה בידי הבית השני. שינוי זה - תמכו בו בלהט הסוציאליסטים, ודחו אותו השמרנים. ב-2001 הגיעה הממשלה הספרדית להסכם עם מפלגות האופוזיציה ולפיו ייבחרו 12 השופטים מרשימה בת 36 שמות שתגיש להם אגודת השופטים.

איטליה: Consiglio Superiore della Magistratura - CSM הוא גוף חוקתי הממלא את אותם תפקידים שממלאת המועצה הכללית לזרוע השיפוטית בספרד. המועצה מונה 72 איש: נשיא הרפובליקה, נשיא בית המשפט לערעורים, התובע הראשי בבית המשפט לערעורים, שמונה לא משפטנים הממונים בידי הפרלמנט ושישה עשר שופטים הממונים בידי עמיתיהם.

פורטוגל: המועצה הכללית לזרוע השיפוטית, Conselho Superior da Magistradura, מוסמכת למינויים ברשות השופטת. המועצה מונה 17 איש: שבעה שופטים הממונים בידי שופטים, שופט אחד הממונה בידי נשיא הרפובליקה, שבעה חברים הממונים בידי הפרלמנט, חבר הממונה בידי נשיא הרפובליקה ונשיא בית המשפט העליון כחבר שאינו מן המניין.

צרפת: Conseil Supérieur de la Magistrature הוא גוף חוקתי המוסמך להמליץ על מינויי שופטים. בתיקונים לחוקה מ-1993 ו-1994 הוסדרו החברות בגוף הזה ואופן בחירת החברים בו בדרך הבאה: המועצה תכלול 12 חברים בראשות נשיא הרפובליקה ובסגנות שר המשפטים. חברים מן המניין הם חמישה שופטים מכהנים הנבחרים בידי עמיתיהם, תובע אחד הנבחר בידי עמיתיו, נציג ממשלה ושלושה אנשים שכל אחד ואחד מהם ממונה בידי הנשיא, בידי הסנאט ובידי הבית התחתון. חברי גוף זה מאתרים מועמדים לערכאות עליונות (למעט המועצה החוקתית) וממליצים עליהם, וכן הם ממליצים בפני שר המשפטים על מינויים של שאר השופטים. המינויים נעשים בידי נשיא הרפובליקה.

ועדות מינויים ברמה המקומית

גרמניה: המבנה החוקתי של הפדרציה הגרמנית מותיר בידי המדינות את עיקר הסמכות לניהולה של הרשות השופטת. גם מרבית בתי המשפט נתונים לסמכות הממשלות המקומיות. ברמה זו, שרי המשפטים הם הממנים את השופטים, לעתים בהיוועצות עם ועדת מינויים. ועדות כאלו קיימות היום בשבע מדינות, והרכבן משתנה ממדינה למדינה. בברמן ובהמבורג נבחרים חברי הוועדה בידי שופטים, במדינות אחדות בידי הפרלמנט המקומי, ובאחרות הקבוצה הלא משפטנית בוועדה נבחרת במשותף בידי המחוקק ושופטים ולחלופין - בידי הרשות המבצעת והמחוקק.

ברלין: לפי חוק השופטים הברלינאי מכוננים ועדה למינוי שופטים בראשות שר המשפטים המקומי. לפי הוראות החוק, תִּמְנָה הוועדה שישה איש הנבחרים בידי הפרלמנט: שני שופטים, שופט אחד כנציג בית משפט מנהלי, שופט אחד כנציג בית הדין לעבודה ושופט אחד כנציג ערכאת המיסוי וכן פרקליט אחד. השופטים ממונים בידי שר המשפטים מרשימת מועמדים שמגישה לו אגודת השופטים. הפרקליט נבחר מרשימת מועמדים שמספקת לשכת עורכי הדין.

הוועדה ממונה מחדש לאחר כל בחירות, והיא ממנה מיד דָּוּוּחַ וסגן דווח, הבוחנים את כל החומר על אודות המועמדים. הוועדה מכריעה ברוב רגיל, והנימוקים להחלטותיה אינם מפורסמים. לפני ההצבעה נשמעת דעתו של נשיא בית המשפט שאליו מיועד השופט החדש. המינוי הפורמלי נעשה לאחר מכן בידי שר המשפטים המקומי.

מינויים לבתי משפט מדינתיים בארצות הברית: בשנים הראשונות היו כל השופטים המדינתיים ממונים. באופן הדרגתי אימצו יותר ויותר מדינות שיטת בחירות שיש בה כהונת שיפוט קצובה. מיסיסיפי הייתה המדינה הראשונה ב-1832 שבה כל השופטים נבחרו, ובתחילת המאה החולפת נבחרו השופטים בידי הציבור במרבית המדינות. מאחר שרבים מן השופטים הפכו מזוהים מפלגתית, הועלו הצעות חדשות למינוי לפי כישורים. שיטה למינוי ברוח זו אומצה לראשונה במיזורי ב-1940, ומשום כך היא מכונה "שיטת מיזורי". היום נוהגות לפי שיטה זו למעלה משלושים מדינות בארצות הברית. השיטה אינה אחידה בשום מדינה מן המדינות, אך עיקרה הוא זה: ועדה לא מזוהה פוליטית שחבריה

משפטנים ולא משפטנים (שופטים בכירים, עורכי דין ואזרחים) מגייסת מועמדים, מראיינת ומעריכה אותם. לאחר מכן מעבירה הוועדה רשימה ובה שלושה עד חמישה שמות מומלצים למושל, והוא מחויב למנות שופט מתוכה. על פי רוב, השופט הממונה מכהן שנה עד שלוש שנים כתקופת ניסיון, עד שיורשה לו להתמודד בבחירות אָמון (ללא מתחרים) על מינוי של קבע.

קליפורניה: משתמשת בשיטה מעורבת: מינוי שופטים בידי המושל לערכאות נמוכות (לפי קריטריונים מקצועיים) ובחירות לא תחרותיות של שופטים בכירים. שופטים אלו ממונים תחילה בידי המושל בהסכמת הוועדה המקומית למינוי שופטים, ולאחר כהונה זמנית בת שנה הם עומדים לבחירות כלליות ללא מתחרים.

לפי האמור, קיימות חמש שיטות מינוי: מינוי לפי כישורים בהמלצת ועדה, מינוי בידי המושל בהסכמתה של ועדה, מינוי בידי המחוקק, בחירות לא תחרותיות ובחירות תחרותיות. רק בשלוש מדינות נהוגים באופן ישיר מינויים לכל החיים: מסצ'וסטס, ניו המפשייר וניו ג'רזי. לשכת עורכי הדין האמריקנית מעודדת מינוי באמצעות בחינת כישורים, וזאת בשל החסרונות בתהליך בחירות למשרת שיפוט. הלשכה הקימה לאחרונה ועדה לבחינת מינויים מדינתיים העוסקת גם בגיבוש קריטריונים למינוי.

מינויים לבתי משפט מדינתיים בקנדה: כל השופטים המקומיים ממונים בידי המושלים האזוריים. בשנים האחרונות גוברת ברמה המקומית העדפה להיוועצות בחוג רחב הכולל אנשים, משפטנים ולא משפטנים ולעיגון חוקי של הליך הייעוץ. ב-Ontario, Saskatchewan, Alberta, ממנה שר המשפטים המקומי ועדה הבוחנת רשימת מועמדים שהגיש לה השר וממליצה עליהם. בקולומביה הבריטית ניתנו סמכויות רחבות יותר לוועדה, והיא רשאית להציע ולראיין מועמדים, והמלצותיה מחייבות. שישה מתוך תשעה החברים בוועדה אינם שופטים.

ב-1979 אימצה קוויבק שיטה ולפיה בכל עת שמתפנה משרת שיפוט, מקים שר המשפטים ועדה זמנית שחבריה הם שופט מבית המשפט שיש בו תפקיד פנוי (בהמלצת נשיא בית המשפט הזה), חבר לשכת עורכי הדין ועוד אדם שאינו משפטן במינוי שר המשפטים. הוועדה ממליצה על מועמדים, והמלצותיה מחייבות.

ב-Manitoba הוסדרה שיטה שעוגנה בחוק מ-1989 והמורה על הקמת ועדת אד-הוק בת חמישה איש, משעה שהתפנה מקום שופט. הוועדה מוסרת לתובע הכללי רשימה בת שלושה-שישה שמות, והוא מחויב למנות שופט מתוכה.

ב-New Brunswick כוננה שנה לפני כן שיטה אחרת ולפיה שר המשפטים מתייעץ עם שמונה יועצים משפטיים המייצגים קבוצות משפטיות שונות ועם שני יועצים שאינם משפטנים. היועצים אינם נפגשים כוועדה, וההמלצות הן אישיות. שר המשפטים יכול למנות אדם כשופט, גם אם אחת מחוות הדעת או יותר היו שליליות. את המיועד לשיפוט מראינת ועדה שחברים בה נשיא בית המשפט הגבוה של הפרובינציה, נשיא בית המשפט של אחד מבתי המשפט בפרובינציה ואחד משני היועצים שאינם משפטנים.

החידוש האחרון נעשה ב-Ontario ב-1994. שם הוקמה ועדה המורכבת בעיקר מלא משפטנים: שבעה מתוך 13. ההרכב מונה שני שופטים מקומיים הממונים בידי נשיא בית המשפט הגבוה של המחוז, שלושה עורכי דין הממונים בידי לשכת עורכי הדין, חבר הוועדה המשפטית המקומית ושבעה חברים שאינם משפטנים הממונים בידי התובע הכללי. אין שופט פדרלי בוועדה. התובע הכללי חייב למנות אדם שעליו המליצה הוועדה. דחייה של מועמד מומלץ תביא להצעת מועמדים נוספים מטעם הוועדה. הוועדה מוסמכת גם לגיבוש הקריטריונים למינוי.

החוק ב-Ontario ובשאר הפרובינציות הוציא מידיה של הוועדה לענייני משפט, העוסקת במשמעת, את סמכות ההתערבות במינויים, וזאת כדי שלא לערב עניינים הנידונים באותה ועדה.

בולטות לרשות המבצעת

אוסטרליה: החוקה האוסטרלית אינה מרחיבה הרבה לגבי הליך המינויים. היא קובעת כי כל המינויים הפדרליים, ובכללם מינויים לבית המשפט העליון, ייעשו בידי הממשלה. בפועל, הממנה הוא הקבינט בהמלצת התובע הכללי.

ניו זילנד: כל המינויים הבכירים (ערעורים, בתי משפט גבוהים) נעשים בידי המושל ובהמלצת התובע הכללי. נשיא בית המשפט לערעורים,

הערכאה השיפוטית הגבוהה ביותר, נבחר בהמלצת ראש הממשלה. לבתי משפט מחוזיים נבחרים השופטים בהמלצת שר המשפטים, אולם יש כוונה להעביר גם סמכות זו לידי התובע הכללי, בהנחה כי הוא מזוהה פחות עם הרשות המבצעת ועם הפוליטיקה המקומית. קיים נוהג להתיעצות לא פורמלית עם נשיאי בתי המשפט המקבלים את המינויים החדשים. לבית המשפט המאורי נעשים המינויים בידי המושל ובהמלצת השר לעניינים מאוריים. ב-1997 הוקמה במשרד המשפטים יחידה למינוי שופטים (לבתי משפט מחוזיים בלבד), שבדומה לאומבודסמן הבריטי (להלן) היא אמורה לעקוב אחר התקינות של הליך המינויים ולחזק את השקיפות של התהליך.

הולנד: המינויים נעשים בידי הכתר ובהמלצת שר המשפטים, לאחר שהתייעץ עם אגודת השופטים. תהליך המינוי כולל ריאיון בוועדה שחבריה הם נציגי שופטים, נציגי לשכת עורכי הדין, נציגי התביעה ומשרד המשפטים. חברי הוועדה ממונים בידי שר המשפטים. על שופטי בית המשפט העליון ממליץ הפרלמנט בפני שר המשפטים.

קנדה: החוקה נותנת את הסמכות למינוי השופטים בידי הממשלה הפדרלית, ובפועל - בידי שר המשפטים. בדומה לנהוג בבריטניה ובניו זילנד, הממליץ על מינוי שופטי בית המשפט העליון הוא ראש הממשלה. אישור המינויים הפורמלי נעשה בידי הקבינט כולו. המינוי המאופיין במעורבות גדולה של הרשות המבצעת משווה גוון פוליטי להליך המינוי. כדי למתן את הנטייה הזו ובמענה לביקורת ציבורית, נעתר בסוף שנות הששים שר המשפטים הקנדי דאז לשיתוף ועדה מיוחדת מטעמה של לשכת עורכי הדין בהליך המינויים כגוף מייעץ. בשנות השמונים, לאחר אימוץ הצהרת זכויות האדם ועם הרחבת תחום השיפוט של השופטים, גבר העניין באיכות השופטים הממונים ובהליך המינויים בכלל. הצעות רפורמה של לשכת עורכי הדין הקנדית הביאו לאימוץ שיטה חדשה ולפיה יינתן כוח השפעה לפרובינציות בשאלת המינויים הפדרליים. אלו ניגשו רשימות מועמדים מומלצות לשר המשפטים הפדרלי, ומתוכן יבחר השר את המועמדים הראויים, לפי שיקול דעתו. שיטה זו אינה מעוגנת בחקיקה, והיא תלויה ברצונו הטוב של השר.

בריטניה: הכתר, בהמלצת ה-Lord Chancellor (שר המשפטים), יו"ר

בית הלורדים ובכיר השופטים), הוא הממנה את השופטים. המינויים הבכירים ביותר נעשים בהמלצתו של ראש הממשלה. לשם גיבוש דעתו על מי שהגישו את מועמדותם (תנאי הסף מעוגנים כאמור בחקיקה), נוהג שר המשפטים להתייעץ באורח בלתי פורמלי עם שופטים ועם משפטנים. לעתים הוא מקבל חוות דעת כתובה תוך כדי ציון מספרי של רשימת מדדים: ידע משפטי וניסיון, יכולת ניתוח, כושר שיפוט, החלטיות, כישורים סוציאליים, סמכותיות, יושר, הגינות, מודעות חברתית, מזג נוח, ענווה ומחויבות לשירות הציבורי. מועמדים לתפקידי שיפוט בערכאות ביניים ובערכאות נמוכות חייבים גם בריאות. בפאנל המראיין חברים שופט מכהן, פקיד בכיר ממשרד המשפטים ומראיין שאיננו משפטן. השלושה ממונים בידי ה-Lord Chancellor.

הנבחרים ממונים תחילה למשרה חלקית, ורק לאחר פרק זמן הם זוכים למינוי של קבע. ב-2001 מינה שר המשפטים נציב לבחינת תקינות הליך המינויים. חוות דעתו של הנציב מתפרסמת בדוח שנתי. משרד המשפטים הבריטי עוסק כעת בגיבוש הצעה להקמת מרכז הערכה שיחליף את שיטת הראיונות. שיטה זו תהיה רב-ממדית ותכלול מבחנים פסיכומטריים, טכניים, אישיים וקבוצתיים. בסוף השנה החולפת יזמה ממשלת הלייבור תכנית רפורמה כוללת לביטול מוסד ה-Lord Chancellor ולהעברת סמכות המינויים לוועדת מינויים שתהיה ככל הנראה כפופה לממשלה. התכנית נתקלת בביקורת נחרצת של השופטים, הרואים במהלך צמצום של השפעתם על סוגיית המינויים ופגיעה בעצמאות השיפוטית שלהם.

מינוי בידי הקבינט נהוג גם בשוודיה, באוסטרליה, בבלגיה ובנורווגיה. בנורווגיה מיייעץ שר המשפטים למלך על המינויים, ולאחרונה החלו בהליך חדש הכולל התייעצות עם ועדה. ביפן נבחרים 15 שופטי בית המשפט העליון בידי הממשלה. לאחר מכן הם מחויבים לזכות גם באמון הציבור בבחירות כלליות.

בכמה מדינות צפון אירופיות (שוודיה, אירלנד, דנמרק) פועלות לצד הרשות המבצעת ועדות אדמיניסטרטיביות לניהול ענייניה של הרשות השופטת. ועדות אלו, הכוללות נציגי פרלמנט, שופטים ונציגי ממשלה, אינן אמונות על המינויים, והן כפופות לממשלה.

מינויים בידי הרשות המבצעת והמחוקק

ארצות הברית השופטים הפדרליים ממונים בידי הנשיא בהסכמת הסנאט, ובכלל אלה שופטי בית המשפט העליון. לאחר הליך שימוע בוועדה המשפטית של הסנאט, די ברוב רגיל למינוי שופט פדרלי. כוח השפעתו של הסנאט בשאלת המינויים תלוי במאזן הכוחות שבין הנשיא לקונגרס בזמן המינויים. הסנאט מעורב גם במינויים לבתי משפט מחוזיים באמצעות הצעת שמות לנשיא, משום שלסנאטורים יש עניין אישי במינויים האלו. במינויים לבתי משפט לערעורים, החולשים על כמה מחוזות יחד, יש עניין מופחת. מאז 1952 לקחה לשכת עורכי הדין האמריקנית (ABA - American Bar Association) חלק נכבד בהליך המינויים באמצעות הגשת המלצות לנשיא. ועדה מיוחדת מטעם הלשכה עסקה בשאלת מינוי שופטים פדרליים ובחנה רשימת מועמדים שהגיש לה התובע הכללי. המלצותיה נמסרו באופן לא פומבי לבית הלבן טרם המינוי. הדירוג היה זה: מתאים, מתאים מאוד ולא מתאים. במקרה שהנשיא מינה את המועמד, הפכה ההמלצה לפומבית במהלך השימוע בסנאט. הנשיא ג'ורג' בוש ביטל לאחרונה את תפקידה המיוחד של הוועדה בהליך המינויים מחמת הביקורת של המחנה הרפובליקני בדבר הטיה פוליטית בהמלצותיה. ואולם הליך המינויים כולו נושא אופי פוליטי. נשיאים ממנים שופטים הקרובים להם בהשקפת עולמם, והליך השימוע כולל אף הוא שאלות מפורטות הנוגעות לתפיסת עולמו של המועמד.

סינון המועמדים מסתמך גם על שאלונים שמילאו המועמדים, ובהם התבקשו לבטא את עמדותיהם בשאלות ערכיות בעלות משקל ציבורי. מידע בנושאים אלו על אודות המועמדים מתבסס גם על פסקי דין שהם כתבו בעבר. בשיטה זו משתמשות לשכת עורכי הדין והוועדה המשפטית של הסנאט.

גרמניה: החוקה מסדירה את צורת המינוי של שופטים פדרליים. היא מורה במפורש על היוועצות בוועדה ובשר המשפטים במינויים לערכאות אלו. ברמה הפדרלית נהוגות כמה שיטות מינוי: לבית משפט לחוקה המחוקק ממנה את השופטים. המינוי לערכאה זו ייחודי בשל השיקולים הפוליטיים ובשל מעמדם הציבורי הרם של השופטים. כמו

כן, למינוי לערכאה זו אין מחייבים ניסיון שיפוטי. לערכאות הנמוכות שר המשפטים ממנה את השופטים, ואילו לערכאות גבוהות מייעצת לשר המשפטים הוועדה הפרלמנטרית של הבונדסטאג לעניין שופטים פדרליים. ועדה זו מונה 32 איש: 16 שרי המשפטים המדינתיים ו-16 חברים נוספים הנבחרים מתוך הבונדסטאג לפי עיקרון הייצוג היחסי. הוועדה מייעצת לשר המשפטים בדבר מינוי שופטים לבית המשפט הפדרלי לצדק, לבית המשפט המנהלי הפדרלי ולבית המשפט הפדרלי למיסוי. כמו כן, שר המשפטים מתייעץ גם עם השופטים הבכירים בבית המשפט הפדרלי.

מינוי באמצעות בחירות של המחוקק והציבור

שווייץ: ניהול ענייני מערכת המשפט מופקד בידי הקנטונים, המנהיגים למעלה מעשרים שיטות מינוי שונות. ברוב המקרים נבחרים השופטים ישירות בידי הציבור או בידי המחוקק. כאשר המחוקק מעורב במינוי, מוצעים מרבית המועמדים בידי המפלגות, כך שההליך כולו מתאפיין בזיהוי פוליטי של השופטים.

שופטי ערכאה ראשונה נבחרים ישירות בידי הציבור במרבית האזורים. בחמישה קנטונים הפרלמנט המקומי הוא הבוחר בהם, ובקנטונים Valais ו-Voud נהוגה שיטה ייחודית בעולם ולפיה שופטי בית המשפט לערעורים הם הבוחרים בשופטים של ערכאה ראשונה.

שופטי בתי משפט לערעורים נבחרים במרבית האזורים בידי הפרלמנט המקומי, ובמקצתם - בידי הציבור הרחב. **לבית המשפט העליון** נבחרים השופטים בידי המחוקק הפדרלי.

מינוי שופטים בידי ועדות מינויים

מדינה	הגוף הממנה	הרכב הגוף הממנה	כיצד נבחר הממנה	
מינויים ועדות	דרום אפריקה	הוועדה לשירות השיפטי	נשיאי בית המשפט לשלום ולחוקה, חבר קבינט, שני תובעים, שני עורכי דין, אקדמאי, שישה חברי פרלמנט, שני עורכי דין, שישה חברי האספה הלאומית של המחוזות.	שופטים, שר המשפטים, הנשיא, פרופסורים למשפטים, מנהיגי המפלגות בפרלמנט
	ספרד	המועצה הכללית של הרשות השופטת	נשיא בית המשפט העליון, 12 שופטים מכהנים ושמונה עורכי דין בעלי ניסיון מעל 15 שנה.	המחוקק ברוב של שלוש חמישיות
	איטליה	המועצה העליונה של הזרוע השופטת	16 שופטים, נשיא ותובע בית המשפט לערעורים, שמונה לא משפטנים ונשיא הרפובליקה.	שופטים בוחרים בשופטים, והמחוקק בוחר בשאר החברים.
	פורטוגל	המועצה העליונה של הזרוע השופטת	שמונה שופטים, שמונה שאינם שופטים ונשיא ביהמ"ש העליון כחבר שאינו מן המניין.	שופטים בוחרים בשופטים; שבעה – בידי המחוקק, וחבר נוסף – בידי הנשיא.
	צרפת	המועצה העליונה של הרשות השופטת	חמישה שופטים, תובע, חבר בית הנבחרים ושלושה אנשים שאינם שופטים.	שופטים בוחרים בשופטים, והתביעה בוחרת בתובע. הנשיא, הסנאט והבית התחתון בוחרים בנפרד נציג אחד.

טבלה 2

מינוי שופטים בידי הרשות המבצעת והמחוקק

מדינה	הממנה	מחוקק ורשות מבצעת
גרמניה	ועדה מיוחדת של הבית התחתון מייעצת לשר המשפטים; לערכאות נמוכות – שר המשפטים	
ארצות הברית	הנשיא באישור הסנאט	

טבלה 3

מינוי שופטים בידי הרשות המבצעת

מדינה	ממנה	רשות מבצעת
קנדה	הקבינט; שר המשפטים או ראש הממשלה למינויים הבכירים	
ניו זילנד	מינויים בכירים ומינויים לערכאות הביניים – הממשלה בהמלצת התובע הכללי; נשיא בית המשפט לערעורים – בהמלצת ראש הממשלה; מינויים לערכאות נמוכות – בהמלצת שר המשפטים.	
הולנד	הכתר (הממשלה) ממנה בהמלצת שר המשפטים.	
בריטניה	הכתר (הממשלה) ממנה בהמלצת שר המשפטים. מינויים בכירים – בהמלצת ראש הממשלה.	

משך הכהונה

כהונה לכל ימי החיים עם גיל פרישה מפורש היא הנפוצה ביותר בכל המדינות הנסקרות. יוצאים מכלל זה הם בתי המשפט לחוקה, אשר משך הכהונה בהם הוא 9-12 שנים. שיטה מעניינת נהוגה בבריטניה, שבה כל המינויים לכס המשפט הם מינויים במשרה חלקית בלבד. רק שופט שכיהן בהצלחה במשרה חלקית במשך שנתיים יקבל מינוי של קבע. שיטה דומה, אם כי בהיקף מצומצם מזה, נהוגה בגרמניה. גם בארצות הברית שופטים נבחרים מדינתיים מכהנים שנה עד שלוש שנים, לפני שיורשו להתמודד בבחירות אָמון למינוי של קבע.

טבלה 4

משך כהונת שופטים (לא כולל בתי משפט לחוקה)

מדינה	משך הכהונה	גיל פרישה
איטליה	לא מוגבלת	65
ספרד	לא מוגבלת	70
הולנד	לא מוגבלת	70
גרמניה	לא מוגבלת, לאחר תקופת ניסיון	65 - 70
שווייץ	4 - 6 שנים	
שוודיה	לא מוגבלת	65
בריטניה	לא מוגבלת, לאחר תקופת ניסיון	70
קנדה	לא מוגבלת	75
אוסטרליה	לא מוגבלת	70
ניו זילנד	לא מוגבלת	68
דרום אפריקה	לא מוגבלת	70
ארצות הברית (פדרלי)	לא מוגבלת	
ארצות הברית (מדינתי)	מוגבלת	מינויים לכל החיים הם נדירים, וגיל הפרישה קבוע: 70.

מינוי מיוחד לערכאות גבוהות

הכללים הנוגעים למינוי שופטים לבתי משפט לחוקה ולערכאות גבוהות בעלות סמכות ביקורת חוקתית מופיעים בחוקות בדרך כלל ברמה גבוהה של פירוט. גם כאן ניתן לסווג את שיטות המינוי לכמה קבוצות: מינוי בידי המחוקק, מינוי בידי הרשות המבצעת או מינוי משולב. בדרום אפריקה, באיטליה, בספרד ובהודו מופיעה דרישה חוקתית להתייעצות עם שופטים בהליך המינוי. גם בבריטניה, בקנדה ובשאר מדינות ה-Common Law משתתפים שופטים בכירים בתהליך באופן לא פורמלי, והם מתבקשים למסור את המלצותיהם.

בתי משפט לחוקה

דרום אפריקה: 11 שופטי בית המשפט לחוקה נבחרים באופן הבא: הנשיא, בהתייעצות עם נציגי המפלגות היושבים באספה הלאומית, והוועדה לשירות השיפוטי ממנים את נשיא בית המשפט לחוקה ואת סגנו. שאר שופטי בית המשפט לחוקה ממונים בידי הנשיא בהתייעצות עם נשיא בית המשפט לחוקה ועם הוועדה לשירות השיפוטי. הוועדה מגישה לנשיא רשימה המכילה שלושה שמות יותר ממספר המשרות הפנויות. לא נמצאו מועמדים אלו מתאימים, תוסיף הוועדה שמות מועמדים נוספים.

החוקה מחייבת שופט בעל אזרחות דרום אפריקנית, וכן היא מחייבת את שיקוף ההטרורגניות הגזעית ואת ייצוג שני המגדרים במינויים לבית המשפט לחוקה. דרישה נוספת היא כי ארבעה מחברי ההרכב עסקו בשיפוט בעת מינוים.

גרמניה: בבית המשפט לחוקה מכהנים 16 שופטים, היושבים באופן קבוע בשני הרכבים נפרדים. שמונה שופטים ממונים בידי הבונדסטאג, ושמונה - בידי הבונדסראט. כל בית ממנה מחצית משופטי כל סנאט. הוועדה למינוי שופטים של הבונדסטאג מונה 12 חברים, והיא מייצגת באופן יחסי את ההרכב הפוליטי של הבית (וכל החברים הם מנהיגי מפלגות או בכירי מפלגות). בחירת שופט נעשית בהצבעת רוב בן שני שלישים. בבית העליון, הבונדסראט, המינוי מתקבל בהצבעת שני שלישים מחברי הבית.

בבחירת השופטים יש התחשבות ברשימת המועמדים שמגישות המפלגות, הממשלה הפדרלית והממשלות המקומיות. מינוי השופטים לבית המשפט לחוקה מושפע מיחסי הכוחות הפוליטיים ומשקף אותם.

הקריטריונים בחוק מפורטים מאוד. נקבע כי גיל מינימום למינוי הוא 40. אין למנות נציגים החברים בבית הנבחרים. שליש מן השופטים צריכים להיות שופטים שכיהנו בבתי משפט פדרליים. כל השופטים חייבים בהשכלה משפטית פורמלית בדגש בידע במשפט ציבורי. המינוי מוגבל ל-12 שנה, וגיל הפרישה נקבע ל-68.

אוסטריה: בבית המשפט לחוקה מכהנים 14 שופטים, הממונים בדרך הבאה: הנשיא, סגנו ושישה שופטים ממונים בידי נשיא הרפובליקה ועל דעתה של הממשלה האוסטרית, שלושה שופטים ממונים על סמך המלצה של הבית העליון, והשלושה הנותרים ממונים על סמך המלצה של הבית התחתון. הפרלמנט מוסמך גם להציע מועמדים למילוי מקום לבית המשפט לחוקה וכן למאגר מועמדים. דרישות הסף המעוגנות בחוקה הן תואר במשפטים או במדעי המדינה וניסיון מקצועי בן עשר שנים.

השופטים מכהנים עד לגיל הפרישה - 70. בניסיון מוגבל להשיג ייצוג אזורי, החוקה מחייבת כי שלושה מתוך ההרכב ושני ממלאי מקום לא יהיו תושבי הבירה, וינה.

איטליה: בהרכב בית המשפט לחוקה מכהנים 15 שופטים. השופטים ממונים כך: שליש בידי הנשיא, שליש בידי שני בתי הפרלמנט במושב משותף ובהצבעה אחת (ברוב שני שלישים), ושליש בידי ועדה משפטית. בוועדה יושבים נשיא בית המשפט לערעורים, התובע הכללי ועשרה פרקליטים הנבחרים בידי הפרלמנט. החוקה קובעת כי למשרת שופט בבית משפט לחוקה כשירים להתמנות שופטים בכירים, פרופסורים למשפטים מן האקדמיה או פרקליטים בעלי ניסיון של 20 שנה לפחות. המינוי תקף לתשע שנים. כהונת נשיא בית המשפט לחוקה מוגבלת לשלוש שנים.

ספרד: בהרכב בית המשפט לחוקה מכהנים 12 שופטים. השופטים ממונים באופן הבא: ארבעה שופטים ממונים בהצבעה ברוב בן שלוש חמישיות מחברי הסנאט, ארבעה - ברוב בן שלוש חמישיות מחברי

הקונגרס, שניים - לפי החלטת הממשלה, ושניים נוספים - על דעת המועצה הכללית לרשות השופטת. החוקה מחייבת רקע משפטי, אזרחות ספרדית וניסיון מקצועי משפטי בן 15 שנה לפחות. המינוי תקף לתשע שנים. כהונת נשיא בית המשפט לחוקה מוגבלת לשלוש שנים.

צרפת: במועצה החוקתית מכהנים תשעה שופטים למשך תשע שנים. שלושה ממונים בידי נשיא הרפובליקה (ביניהם נשיא המועצה), שלושה - בידי הבית התחתון, ושלושה - בידי נשיא הבית העליון. שליש מן ההרכב מוחלף אחת לשלוש שנים. נשיא הרפובליקה לשעבר משמשים חברים מן החוץ.

אין קריטריונים מיוחדים למינוי, פרט להגבלה החלה על מינוי מי שמכהן במשרה ציבורית ברמה הלאומית. בפועל, מרבית המינויים הם של אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית גלויה, רובם פרלמנטרים לשעבר. כל נשיאי המועצה היו פוליטיקאים לשעבר. מינויים של הבית התחתון הם תמיד פוליטיים, בעוד שמינויי הסנאט הם בעלי אופי מקצועי. רק שלושה שופטים מונו למועצה מתוך 41 חבריה, שכיחנו שם לאורך השנים.

בתי משפט עליונים

אוסטרליה: החוקה קובעת כי שבעת שופטי בית המשפט העליון ימונו בידי המושל הכללי, הפועל כנציגה של המלכה בהתייעצות עם "המועצה". פורמלית, המועצה מורכבת מכל שרי הממשלות האוסטרליות בעבר וכיום. בפועל, במועצה יושבים שניים עד שלושה משרי הממשלה, כולם חברי פרלמנט, והם המחליטים בדבר המינויים לבית המשפט העליון ולרשויות ציבוריות נוספות.

חוק בית המשפט העליון מ-1979 מוסיף כי תתקבל גם עצתם של התובע הכללי או של התובעים הכלליים של המדינות, לפני שימונה שופט לבית המשפט העליון. מקובלת התייעצות גם עם לשכת עורכי הדין האוסטרלית.

נישורים נדרשים למשרת שופט בבית המשפט העליון ממונים רק שופטים לשעבר או פרקליטים בעלי ניסיון מקצועי בן חמש שנים לפחות. בתיקון לחוקה מ-1977 נקבע גיל פרישה ל-70.

הודו: החוקה קובעת כי שופטי בית המשפט העליון ימונו בידי הנשיא ועל דעתו של נשיא בית המשפט העליון. לפי החלטתו, הנשיא יוכל להתייעץ בדבר המינוי גם עם שופטי בית המשפט העליון ועם הנשיאים והשופטים של בתי המשפט הגבוהים של המדינות. דרישות הסף מועמד למשרת שופט בבית המשפט העליון חייב באזרחות הודית, ועליו להיות מי שניהן כשופט בבית משפט עליון מקומי במשך חמש שנים לפחות או כפרקליט בבית משפט עליון במשך עשר שנים לפחות. אם מועמד לא עמד בתנאים אלו, אך להערכתו של הנשיא הוא משפטן בעל שיעור קומה, הוא יהיה כשיר לכהן כשופט. גיל הפרישה הוא 65.

קנדה: בדומה למודל האוסטרלי, בקנדה ממונים תשעת שופטי בית המשפט העליון בידי הממשלה. בפועל, את ההמלצה למינוי שופטים לבית המשפט העליון נותן ראש הממשלה בעצמו. פרוצדורה זו בדבר מינוי שופטים משלבת באופן טבעי שיקולים פוליטיים גם במינויים לבית משפט העליון. הדבר עורר ביקורת מצד גורמים בעלי עניין והצעות רבות לרפורמות של ההליך, לאורך השנים. עיקר המאמץ הוקדש לשילוב של עמדת ממשלי הפרובינציות בסוגיית המינויים לבית המשפט העליון ושל מיתון האופי הפוליטי של ההליך הזה. במסגרת ניסיונות אלו ולפי המודל האמריקני, הצליחה לשכת עורכי הדין הקנדית ב-1967 להשיג את הסכמת שר המשפטים דאז למיסוד הזרוע השיפוטית מטעמה בהליך המינויים כגוף מייעץ. חוק בית המשפט העליון (1985) קובע כי למשרת שופט בית המשפט העליון ימונה שופט בבית משפט מחוזי או פרקליט בעל ניסיון מקצועי בן עשר שנים לפחות. לפחות שלושה מתברי ההרכב ימונו מקרב שופטי בית המשפט העליון של קוויבק או מקרב פרקליטי אזור זה. גיל הפרישה הקבוע בחוק הוא 75.

בפועל, נהוג כי המינויים לבית המשפט העליון עונים באופן רחב יותר על הצורך בייצוג אזורי מעבר לנדרש בחוק. לפיכך מתמנים גם באופן לא מחייב שלושה שופטים מ-Ontario ושניים ממערב המדינה.

ניו זילנד: בבית המשפט העליון 37 שופטים. שישה מהם (ביניהם הנשיא) יושבים גם בבית המשפט לערעורים. השופטים ממונים בידי הנשיא, בהיועצות עם התובע הכללי. **דרישות הסף** רישיון עריכת דין וניסיון בן שבע שנים במקצוע. גיל פרישה 68.

מינוי לערכאות עליונות או לבתי משפט לחוקה

מדינה	גודל ההרכב	השכלה משפטית	ניסיון מקצועי	כהונה מוגבלת	גיל פרישה	סמכות ממנה
בית משפט לחוקה	אוסטריה	14	✓	✓	70	שמונה שופטים בידי נשיא הרפובליקה ובעצת הממשלה; שלושה בהמלצת הבית העליון, ושלושה בהמלצת הבית התחתון.
	איטליה	15	✓	✓		שליש בידי הנשיא, שלישי בידי הפרלמנט, ושלישי בידי ועדה.
	גרמניה	16	✓	✓	68	12 שנים ללא אפשרות חידוש
	צרפת	9				שליש בידי הנשיא, שלישי בידי הסנאט, ושלישי בידי הבית התחתון. נשיא הרפובליקה בוחר בנשיא המועצה.
	ספרד	12	✓	✓		שניים בידי הממשלה הפדרלית, שניים בידי ועדה, ארבעה בידי הקונגרס, וארבעה בידי הסנאט.
בית משפט עליון	ארה"ב	9				הנשיא בהסכמת הסנאט
	אוסטרליה	7	✓	✓	70	הקבינט והתובע הכללי לאחר התייעצות עם נציגי המדינות.
	הודו	26	✓	✓	65	הנשיא בעצת נשיא בית המשפט העליון
	קנדה	9	✓	✓	75	הממשלה; ראש הממשלה בוחר בנשיא בית המשפט.
	ניו זילנד	37	✓	✓	68	הקבינט בעצת התובע הכללי